

Academic Focus

ตุลาคม 2561

สารบัญ

บทนำ	1
แนวคิดการธนาคารเพื่อความยั่งยืน	2
ระดับของธนาคารเพื่อความยั่งยืน	4
ประโยชน์ของการธนาคารเพื่อความยั่งยืน	5
สถานการณ์โลกเกี่ยวกับวิถีการธนาคารเพื่อความยั่งยืน	5
ธนาคารเพื่อความยั่งยืนในประเทศไทย	7
บทสรุปและความเห็นของผู้ศึกษา	14
บรรณานุกรม	16

เอกสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

<http://www.parliament.go.th/library>

การธนาคารเพื่อความยั่งยืน (Sustainable Banking)

บทนำ

“การพัฒนาที่ยั่งยืน” นับเป็นกระแสแนวคิดที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาของสังคมโลกปัจจุบัน เมื่อองค์การสหประชาชาติ (UN) ได้ประกาศเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development – SDGs) 17 เป้าหมาย (Goal) เป็นแนวทางในการกำกับดูแลการพัฒนาของโลกระหว่างปี 2558–2573 (ค.ศ. 2015-2030) ทดแทนเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals – MDGs) ที่หมดอายุลง โดยเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ SDGs จะครอบคลุมสามเสาหลักด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน, 2560) โดยมีเป้าหมายสูงสุดเพื่อขจัดความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำ โดยไม่ทิ้งใครไว้เบื้องหลัง ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้ได้มีประเทศสมาชิกจำนวน 193 ประเทศ รวมถึงประเทศไทยได้ให้การรับรองในการนำเป้าหมายดังกล่าวไปปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, ม.ป.ป.) ซึ่งทำให้กระแสการพัฒนาเพื่อมุ่งสู่ความยั่งยืนกลายเป็นกรอบทิศทางสำคัญของการพัฒนาในระยะยาวในหลาย ๆ เรื่องของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก

สำหรับประเทศไทยที่ผ่านมาได้มีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนมาโดยตลอด โดยได้มีการนำแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนมาปรับใช้ในกระบวนการวางแผนและพัฒนาประเทศภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่จากเดิมเน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงด้านเดียวเป็นหลัก ก็ได้มีการปรับเปลี่ยนแนวคิดมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาสู่ความยั่งยืนมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2546)

ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2561) ก็ได้มีการนำเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนมาเป็นประเด็นพื้นฐานที่สำคัญในการกำหนดกรอบทิศทางพัฒนาประเทศเช่นกัน โดยการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการช่วยกันสร้างสังคมที่เป็นสุข ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ขจัดปัญหาความยากจน ส่งเสริมการเป็นเศรษฐกิจสีเขียว มีการผลิตและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ประเทศก้าวไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคต (เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน, 2559) ซึ่งนอกจากภาครัฐจะนำแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศให้มุ่งสู่ความยั่งยืนแล้ว ในภาคเอกชนก็ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดดังกล่าวด้วย ส่งผลทำให้การแสวงหาแนวทางการดำเนินธุรกิจอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของภาคธุรกิจเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องไปทั่วโลก (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2557) ซึ่งตัวกลางทางการเงินหนึ่งที่เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนและผลักดันการดำเนินการทางธุรกิจให้สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ สถาบันการเงิน ผู้ทำหน้าที่จัดสรรทรัพยากรทางการเงินไปสู่ภาคธุรกิจ ที่ได้มีการนำหลักเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนมาผนวกกับการธนาคารที่เรียกว่า “**การธนาคารเพื่อความยั่งยืน**” หรือ “**Sustainable Banking**” ซึ่งการนำหลักคิดเรื่องความยั่งยืนมาประยุกต์ใช้ในภาคการเงินการธนาคาร ด้วยการให้สถาบันการเงินเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและดูแลด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม ซึ่งอาจก่อให้เกิดประโยชน์แก่สถาบันการเงินในหลายมิติ นอกจากนี้ยังช่วยให้สถาบันการเงินสามารถทำหน้าที่ส่งผ่านแนวคิดและกระบวนการดำเนินธุรกิจโดยคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาลไปยังภาคธุรกิจอีกด้วย อันส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงให้กับสังคมในวงกว้าง และเป็นการช่วยสร้างความเติบโตของเศรษฐกิจให้กับประเทศได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว

แนวคิดการธนาคารเพื่อความยั่งยืน

การธนาคารเพื่อความยั่งยืน (Sustainable Banking) เป็นการธนาคารที่มุ่งเน้นการเติบโตอย่างยั่งยืนของธุรกิจและสังคมในระยะยาวมากกว่าผลตอบแทนในระยะสั้น โดยดำเนินการด้วยความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และอยู่ภายใต้หลักธรรมาภิบาลที่ดี ทั้งนี้จะมีการนำปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล (Environmental, Social and Governance: ESG) เข้ามาผนวกกับการดำเนินธุรกิจของธนาคารในลักษณะการดูแลสิ่งแวดล้อมและสังคมผ่านการดำเนินงานภายในของสถาบันการเงิน เช่น การบริหารจัดการภายในองค์กรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การดูแลพนักงาน นอกจากนี้การธนาคารเพื่อความยั่งยืนยังเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้สถาบันการเงินสามารถทำหน้าที่ในการส่งผ่านการพัฒนาที่ยั่งยืนไปยังภาคธุรกิจ ด้วยการให้สินเชื่อแก่ภาคธุรกิจอย่างรับผิดชอบต่อสังคม โดยผ่านกระบวนการพิจารณาสินเชื่อที่คำนึงถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม และมีธรรมาภิบาลที่ดีในการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ (กฤษฎดา หิรัญสิ, 2560 ; ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2561ก)

แนวคิดการธนาคารเพื่อความยั่งยืน เริ่มมีความชัดเจนขึ้นในปี 2550 (ค.ศ. 2007) เมื่อบริษัทเงินทุนระหว่างประเทศ (International Finance Corporation: IFC) ซึ่งเป็นองค์กรในเครือธนาคารโลกที่ปล่อยสินเชื่อให้กับภาคเอกชน ได้จัดทำสรุปรายงาน “การธนาคารเพื่อความยั่งยืน (Banking for Sustainability)” โดยระบุว่าความยั่งยืนสำหรับภาคธนาคารมีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. การจัดการความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมในการปล่อยสินเชื่อ เช่น การใช้ชุดหลักอี่ควเตอร์ (Equator Principle: EPs) ที่ถูกออกแบบมาใช้เป็นมาตรฐานสำหรับการตัดสินใจปล่อยสินเชื่อในโครงการขนาดใหญ่ โดยสถาบันการเงินจะต้องบูรณาการหลักอี่ควเตอร์เข้ากับกระบวนการและขั้นตอนกลั่นกรองสินเชื่อภายในธนาคาร ซึ่งมีการนำผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมเข้าเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการกลั่นกรองในการปล่อยสินเชื่อดังกล่าวด้วย

2. การค้นหาโอกาสการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เปี่ยมด้วยนวัตกรรมในสาขาใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความยั่งยืน โดยการค้นหาโอกาสการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินที่สนับสนุนการพัฒนาสินค้าและกิจกรรมเชิงพาณิชย์ที่สร้างประโยชน์ทางสังคมและสิ่งแวดล้อม เช่น การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน ส่งเสริมกระบวนการผลิตและเทคโนโลยีสะอาด ไมโครไฟแนนซ์ (Microfinance) การให้บริการทางการเงินที่เน้นกลุ่มสตรี และการให้สินเชื่อที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย (สฤณี อาชวานันทกุล, 2558 ; บริษัท ป่าสาละ, ม.ป.ป.)

ทั้งนี้ ในการก้าวเข้าสู่ธนาคารเพื่อความยั่งยืน สถาบันการเงินจะต้องมีการปฏิบัติหรือดำเนินธุรกิจ ใน 2 ด้านหลัก ดังนี้

1. การปล่อยสินเชื่ออย่างรับผิดชอบ

1.1 การปล่อยสินเชื่อลูกค้าธุรกิจอย่างรับผิดชอบ (Responsible Wholesale lending) โดยการมีกระบวนการประเมินความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมในการปล่อยสินเชื่อ การลด ละ และเลิกการปล่อยสินเชื่อให้กับโครงการและบริษัทที่ไม่ยั่งยืน และสร้างผลกระทบเชิงลบด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ในขณะที่เดียวกันก็ดำเนินการปล่อยสินเชื่อเพื่อสนับสนุนการพัฒนาสินค้าและบริการที่สร้างประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

1.2 การปล่อยสินเชื่อลูกค้ารายย่อยอย่างรับผิดชอบ (Responsible retail lending) โดยการคุ้มครองผู้บริโภคทางการเงินตามมาตรฐานสากล ปฏิบัติต่อลูกค้าทุกรายอย่างเท่าเทียม ซื่อสัตย์ เป็นธรรม คุ้มครองความเป็นส่วนตัว เปิดเผยข้อมูลครบถ้วน โปร่งใส ในภาษาที่เข้าใจง่าย การส่งเสริมการให้ความรู้ทางการเงิน และการมีกลไกเยียวยาและรับเรื่องร้องเรียน

2. การขยายการเข้าถึงบริการทางการเงินในระบบ (Financial Inclusion)

การขยายการเข้าถึงบริการทางการเงินในระบบ เป็นการให้บริการและให้ความรู้ทางการเงินแก่ผู้มีรายได้น้อย และกลุ่มอื่น ๆ ที่ยังเข้าไม่ถึงบริการทางการเงินในระบบ (สฤณี อาชวานันทกุล, 2558 ; บริษัท ป่าสาละ จำกัด, 2559)

ภาพ ธนาคารที่ยั่งยืนคืออะไร

ที่มา: ธนาคารที่ยั่งยืนคืออะไร. โดย บริษัท ป่าสาละ จำกัด, 2559ก, <https://www.facebook.com/SustainableBankingThailand/photos/a.362446380768183/382600575419430/?type=3&theater>

ระดับของธนาคารเพื่อความยั่งยืน

ระดับของธนาคารที่ยั่งยืน ประกอบด้วย (บริษัท ป่าสาละ จำกัด, 2557).

1. ระดับที่ 1: Unfocused corporate activities การดำเนินกิจกรรมการกุศล กิจกรรมที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสังคม หรือ CSR (Corporate Social Responsibility) ที่เน้นการประชาสัมพันธ์ โดยไม่เกี่ยวข้องกับกิจการดำเนินธุรกิจหลักของธนาคาร

2. ระดับที่ 2: Isolated business projects or business practices การดำเนินโครงการ กิจกรรมหรือการมีผลิตภัณฑ์ที่ยั่งยืน อาทิ การมีสินเชื่อเขียว ซึ่งเป็นการปล่อยสินเชื่อให้กับกิจการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และขณะเดียวกันก็ลดการปล่อยสินเชื่อให้กับกิจการที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม มาช่วยเสริมผลิตภัณฑ์หลักของธนาคาร

3. ระดับที่ 3: Systemic business practices หลักการและธรรมเนียมปฏิบัติเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นรากฐานของผลิตภัณฑ์และกระบวนการต่าง ๆ ของธนาคาร และผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมจะเป็นมิติหลักของกิจกรรมทางธุรกิจทุกชนิด

4. ระดับที่ 4: Strategic ecosystem innovation การร่วมมือเป็นแนวร่วมกับธนาคารอื่น และสื่อสารกับสาธารณะ สนับสนุนนักลงทุนที่รับผิดชอบต่อสังคมและการแก้ไขกฎเกณฑ์กำกับดูแลภาคธนาคารให้มุ่งสู่ความยั่งยืน

5. ระดับที่ 5: Intentional (purpose-driven) eco-system innovation การตั้งเป้าหมายของธนาคาร จะไม่ใช่การหลีกเลี่ยงสถานการณ์เชิงลบอีกต่อไป แต่เน้นการสร้างนวัตกรรมเพื่อสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อสังคม และสิ่งแวดล้อม

ประโยชน์ของการธนาคารเพื่อความยั่งยืน

การนำแนวคิดเรื่องความยั่งยืนมาประยุกต์ใช้ในภาคการเงินการธนาคาร ส่งผลให้เกิดประโยชน์แก่สถาบันการเงินในหลายมิติ ดังนี้ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2561ค)

มิติที่ 1 แนวคิดเรื่องความยั่งยืน และการมองอย่างรอบด้านจะช่วยให้สถาบันการเงินสามารถเติบโตได้อย่างมั่นคงในระยะยาว โดยการที่ทั่วโลกให้ความสำคัญกับแนวคิดเรื่องความยั่งยืนได้ส่งผลให้สังคมมีความคาดหวังสูงขึ้นต่อคุณภาพของสินค้าและบริการ ตลอดจนมาตรฐานเรื่องต่าง ๆ ดังนั้นสถาบันใดที่นำแนวคิดเรื่องความยั่งยืนไปดำเนินการประยุกต์ใช้ก่อน ก็จะสามารถตอบโจทย์ความคาดหวังที่สูงขึ้นของสังคมและลูกค้าได้เร็วกว่าคนอื่น และกลายเป็นผู้สร้างบรรทัดฐานใหม่ของรูปแบบการทำธุรกิจในอนาคต โดยจะสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ซึ่งเป็นการช่วยลดความเสี่ยงในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ด้านปฏิบัติการ และด้านชื่อเสียง

มิติที่ 2 สถาบันการเงินที่บริหารธุรกิจตามหลักความยั่งยืน จะสามารถดึงดูดและรักษาคนรุ่นใหม่ที่มีความรู้ความสามารถให้เข้าร่วมงานด้วยได้ดีกว่า โดยเฉพาะคนรุ่นมิลเลนเนียล (Millennials) ซึ่งชอบทำงานในองค์กรที่ให้ความสำคัญกับความยั่งยืน และต้องการมีส่วนร่วมในการสร้างผลกระทบเชิงบวก สำหรับคนรุ่นใหม่แล้วความพึงพอใจจากการทำงานไม่ได้มีเพียงผลตอบแทนในรูปค่าตอบแทนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงผลที่เกิดขึ้นต่อสังคมส่วนรวมด้วย

มิติที่ 3 การนำหลักคิดเรื่องความยั่งยืนมาประยุกต์ใช้ จะเป็นการเพิ่มโอกาสให้สถาบันการเงินเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ดีขึ้น ซึ่งพัฒนาการของตลาดทุนโลกในปัจจุบันชี้ให้เห็นว่า การลงทุนของกองทุนและสถาบันต่าง ๆ จะนำมิติด้านความยั่งยืน โดยเฉพาะการปฏิบัติที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล มาประกอบการตัดสินใจลงทุนมากขึ้น ทั้งนี้ ได้มีการประเมินว่าการลงทุนมากกว่าหนึ่งในสี่ของทรัพย์สินทั่วโลกเป็นการลงทุนที่ใช้เกณฑ์ด้าน ESG Principles (Environment, Social and Governance) ในการประกอบการตัดสินใจ

สถานการณ์โลกเกี่ยวกับวิถีการธนาคารเพื่อความยั่งยืน

แนวคิดการธนาคารเพื่อความยั่งยืน มีความชัดเจนขึ้นเมื่อบริษัทเงินทุนระหว่างประเทศ (International Finance Corporation: IFC) ซึ่งเป็นองค์กรในเครือธนาคารโลกที่ปล่อยสินเชื่อให้กับภาคเอกชน ได้สรุปในรายงาน “การธนาคารเพื่อความยั่งยืน (Banking for Sustainability)” ในปี 2550 (ค.ศ. 2007) ว่าความยั่งยืนสำหรับภาคธนาคารมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การจัดการความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อม และสังคมในการปล่อยสินเชื่อ และการค้นหาโอกาสการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เปี่ยมด้วยนวัตกรรมในสาขาใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความยั่งยืน ส่งผลทำให้แนวคิดและวิธีปฏิบัติซึ่งสอดคล้องกับกระแสการธนาคารเพื่อความยั่งยืน ได้รับความนิยมนอกจากสถาบันการเงินมากขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากรูปแบบการดำเนินธุรกิจดังกล่าวช่วยสร้าง

กลุ่มลูกค้าและตลาดใหม่ การเข้าถึงแหล่งเงินทุนใหม่ และช่วยให้สถาบันการเงินสร้างความแตกต่างจากคู่แข่ง เสริมสร้างชื่อเสียงและสร้างความไว้วางใจและการสนับสนุนจากผู้มีส่วนได้เสีย

โดยปัจจุบันสถาบันการเงินทั่วโลกได้มีการบูรณาการความรับผิดชอบต่อสังคมเข้าไปในการกำหนดกลยุทธ์การปฏิบัติงาน และวัฒนธรรมองค์กร และเน้นการให้บริการทางการเงินกับโครงการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการฟื้นฟูระบบนิเวศ ซึ่งธนาคารบางแห่งเรียกตนเองว่า “ธนาคารเขียว” โดยธนาคารจะพยายามยกเลิกการสนับสนุนธุรกิจหรือกิจกรรมที่ไม่ยั่งยืน สำหรับการกำหนดมาตรฐาน แนวร่วม และรางวัลด้านการธนาคารที่ยั่งยืนก็เริ่มปรากฏและมีการเติบโต โดยมาตรฐานซึ่งเป็นที่รู้จักสูงสุด ได้แก่ ชุดหลักอีเควเตอร์ (Equator Principles: Eps) ที่ถูกออกแบบมาเพื่อเป็นมาตรฐานสำหรับการปล่อยสินเชื่อโครงการใหญ่ที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมด้านการธนาคารที่ยั่งยืน ในปี 2552 มีธนาคารที่มุ่งทำธุรกิจอย่างยั่งยืนจำนวน 16 แห่งทั่วโลก ร่วมกันก่อตั้ง “แนวร่วมการธนาคารเน้นคุณค่าแห่งโลก” (Global Alliance for Banking on Values: GABV) ซึ่งเป็นเครือข่ายอิสระของธนาคารที่ใช้ผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินนำส่งการพัฒนาที่ยั่งยืนให้กับประชากรและชุมชนที่เข้าถึงการเงินในระบบ ตลอดจนปรับปรุงสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ในปัจจุบันแนวร่วมดังกล่าวมีสถาบันการเงินเป็นสมาชิก 25 แห่ง จาก 25 ประเทศทั่วโลก โดยสามารถเข้าถึงประชากรรวมกว่า 10 ล้านคน และดำเนินธุรกิจภายใต้แนวคิด “ไตรกำไรสุทธิ” (Triple-Bottom-Line) ที่หมายถึงการมุ่งสร้างกำไรทางการเงินควบคู่ไปกับประโยชน์ทางสังคมและสิ่งแวดล้อม

สำหรับการยกย่อง หนังสือพิมพ์ ไฟแนนเชียลไทมส์ (Financial Times) และบริษัทเงินทุนระหว่างประเทศได้มีการมอบรางวัล “การเงินที่ยั่งยืน” หรือ FT/IFC Sustainable Finance Awards สำหรับสถาบันการเงินและสถาบันจัดการลงทุนที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นประจำทุกปี นับตั้งแต่ปี 2549 เป็นต้นมา (บริษัท ป่าสาละ จำกัด, 2558)

ทั้งนี้ ได้มีสถาบันการเงินในประเทศต่าง ๆ ที่นำแนวคิดการธนาคารเพื่อความยั่งยืนมาประยุกต์และปรับใช้ในการดำเนินกิจการ เช่น ธนาคาร XacBank ซึ่งเป็นธนาคารใหญ่อันดับสามของประเทศมองโกเลีย (Mongolia) ที่มีการกำหนดให้มีการจัดการอบรมทักษะการจัดการเงิน (Financial Literacy) ให้กับเด็กวัย 14-18 ปี ในโรงเรียนมัธยมกว่า 130 แห่งทั่วประเทศ การปล่อยสินเชื่อให้กับกลุ่มสตรียากจนในชนบท การปล่อยสินเชื่อเพื่อการประหยัดพลังงาน การดำเนินการร่วมกับบริษัทโทรคมนาคมรายใหญ่ในประเทศ ในการจัดทำธนาคารผ่านมือถือ ที่เรียกว่าระบบ AMAR ซึ่งแปลว่า “ง่าย” ในภาษามองโกเลียเพื่อให้บริการแก่ลูกค้าที่ยากจนและเกษตรกรในชนบท โดยปี 2556 ระบบดังกล่าวสามารถเข้าถึงประชากรกว่าครึ่งหนึ่งของประเทศ นอกจากนี้หากลูกค้าที่เป็นสมาชิกของธนาคารเกิน 180 วัน เปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืนตามเกณฑ์ของ Global Reporting Initiative ได้เกินร้อยละห้าสิบของตัวชี้วัดทั้งหมดจะได้รับส่วนลดดอกเบี้ยเงินกู้จากธนาคาร ซึ่งถือเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ลูกค้าในการสร้างความยั่งยืน หรือธนาคาร Triodos Bank ในยุโรป ที่มีการปล่อยสินเชื่อเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งปัจจุบันมีลูกค้าราวหนึ่งล้านคน โดยปล่อยสินเชื่อดังกล่าวไปแล้วกว่า 800 ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ (บริษัท ป่าสาละ จำกัด, 2557)

ธนาคารเพื่อความยั่งยืนในประเทศไทย

จากผลการวิจัยเรื่อง “เหตุผลทางธุรกิจของธนาคารที่ยั่งยืนในประเทศไทย” (Business case for Sustainable Banking in Thailand) ของคณะวิจัย บริษัท ป่าสาสะ ซึ่งดำเนินการภายใต้ทุนวิจัยจากมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ (Rockefeller Foundation) พบว่า ธนาคารพาณิชย์ของไทยยังคงค่อนข้างล้าหลังในเรื่องการธนาคารเพื่อความยั่งยืน โดยเมื่อพิจารณาจากดำเนินธุรกิจในด้านหลักที่เป็นแนวคิดและมาตรฐานของการธนาคารเพื่อความยั่งยืน คือ 1) การปล่อยสินเชื่ออย่างรับผิดชอบ ทั้งสินเชื่อสำหรับลูกค้าธุรกิจและสินเชื่อสำหรับลูกค้ารายย่อย และ 2) การเสริมสร้างการเข้าถึงบริการทางการเงินของกลุ่มประชากรที่ยังเข้าไม่ถึงบริการทางการเงิน ทั้งนี้สามารถสรุปเหตุผลทางธุรกิจของการเข้าสู่วิถีการธนาคารที่ยั่งยืนของธนาคารพาณิชย์ไทยได้ดังนี้ (บริษัท ป่าสาสะ, 2557)

ตารางสรุปเหตุผลทางธุรกิจของการเข้าสู่วิถีการธนาคารที่ยั่งยืนของธนาคารพาณิชย์ไทย

มิติของการธนาคารที่ยั่งยืน/เหตุผลทางธุรกิจ	ปรับปรุงการบริหารจัดการความเสี่ยง	เพิ่มส่วนแบ่งการตลาด/ขยายฐานลูกค้าเดิม	เข้าสู่ตลาดใหม่/ได้ฐานลูกค้าใหม่
การปล่อยสินเชื่อลูกค้าธุรกิจอย่างรับผิดชอบ (responsible wholesale lending)	มี – การบูรณาการเกณฑ์ด้านผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมเข้าไปในกระบวนการกลั่นกรองสินเชื่อ อาทิ การรับชุดหลักการอีควอเตอร์ โดยสามารถช่วยลด 1. ความเสี่ยงจากการถูกฟ้องดำเนินคดี 2. ความเสี่ยงด้านชื่อเสียง 3. ความเสี่ยงทางการเงินที่เกิดจากความเสี่ยงด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมของโครงการที่มีแนวโน้มจะก่อผลกระทบเชิงลบสูง และไม่ถูกจำกัด หรือรับมืออย่างเพียงพอในขอบเขตของกฎหมายและกฎระเบียบภาครัฐ	N/A	มี – ด้วยการเน้นผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินสำหรับกิจการใหม่ ๆ ที่สร้างประโยชน์สี่มิติด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม อาทิ พลังงานหมุนเวียน เกษตรอินทรีย์ การพัฒนาชุมชน
การปล่อยสินเชื่อลูกค้ารายย่อยอย่างรับผิดชอบ (responsible retail lending)	เป็นไปได้ – ถ้าหากธนาคารผนวกกลไกคุ้มครองผู้บริโภคทางการเงินเข้ากับโครงการให้การศึกษาทางการเงินเพื่อลดความเสี่ยง อาทิ ความเสี่ยงที่จะฉีดยึดชำระหนี้ของลูกค้าที่มีหนี้สินเกินตัว	มี - ผ่านการผนวกผสานโครงการให้การศึกษาหรือความรู้เรื่องทางการเงิน (Financial Literacy) เข้าไปในการนำเสนอผลิตภัณฑ์ทางการเงิน ณ จุดขาย ในทางที่ทำให้	N/A

มิติของการธนาคารที่ยั่งยืน/เหตุผลทางธุรกิจ	ปรับปรุงการบริหารจัดการความเสี่ยง	เพิ่มส่วนแบ่งการตลาด/ขยายฐานลูกค้าเดิม	เข้าสู่ตลาดใหม่/ได้ฐานลูกค้าใหม่
	หัวข้อที่น่าจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคทางการเงินไทยเป็นพิเศษ ได้แก่ การรีไฟแนนซ์หนี้ส่วนบุคคล และการเพิ่มความโปร่งใสของการเปิดเผยค่าธรรมเนียมสินเชื่อ	ความรู้ดังกล่าวเป็น “ความโดดเด่น” ที่ดึงดูดผู้บริโภค ตัวอย่างเช่น การเพิ่มอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก และลดอัตราดอกเบี้ยสินเชื่อสำหรับลูกค้าที่ฝากเงินอย่างสม่ำเสมอ	
การขยายการเข้าถึงบริการทางการเงินในระบบ	N/A	N/A	<p>มี – ผลิตภัณฑ์ไมโครไฟแนนซ์ โดยเฉพาะสินเชื่อและเงินโอน ยังเป็นที่ต้องการอย่างสูงสำหรับผู้มีรายได้น้อย</p> <p>ในประเทศไทย ธนาคารพาณิชย์สามารถก้าวข้ามข้อจำกัดของโมเดลธุรกิจแบบดั้งเดิมของธนาคาร กระแสหลักด้วยการใช้ช่องทางการขายใหม่ๆ อาทิ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.การธนาคารผ่านมือถือ (mobile banking) ที่มีจุดแปลง e-money เป็นเงินสดได้ 2.การร่วมมือกับกลุ่มการเงินฐานรากในชุมชน อาทิ สหกรณ์ออมทรัพย์ สถาบันการเงินชุมชน กลุ่มออมทรัพย์

ที่มา: เหตุผลทางธุรกิจของ “ธนาคารที่ยั่งยืน” ในไทย และการจัดตั้ง “เครือข่ายการธนาคารที่ยั่งยืนแห่งประเทศไทย”.

โดย บริษัท ป่าสาละ, 2557, http://www.salforest.com/knowledge/slide_sbt

เหตุผลทางธุรกิจของการปล่อยสินเชื่อลูกค้าธุรกิจและลูกค้ารายย่อยอย่างรับผิดชอบ และการขยาย การเข้าถึงบริการทางการเงินในระบบของประเทศไทย

1) การปล่อยสินเชื่อลูกค้าธุรกิจอย่างรับผิดชอบ (responsible wholesale lending)

การปล่อยสินเชื่อลูกค้าธุรกิจอย่างรับผิดชอบ (responsible wholesale lending) ของธนาคารพาณิชย์ไทย โดยพิจารณาจากการให้สินเชื่อลูกค้าธุรกิจรายใหญ่ พบว่า ธนาคารพาณิชย์ไทยโดยรวมยังไม่เข้าใจแนวคิดหรือวิถีปฏิบัติของการปล่อยสินเชื่อ “ที่รับผิดชอบ” สำหรับลูกค้าธุรกิจ โดยปัจจุบันยังไม่มีธนาคารแห่งใดใช้มาตรฐานสากลด้านการปล่อยสินเชื่อที่รับผิดชอบ อาทิ ชุดหลักกึ่งเคเวเตอร์ หรือบูรณาการการประเมินความเสี่ยงด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมเข้าไปในกระบวนการกลั่นกรองสินเชื่อ ธนาคารจะเน้นเพียงการปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบ และประกาศต่าง ๆ จากธนาคารแห่งประเทศไทยในฐานะผู้กำกับดูแลเท่านั้น

โดยกรณีศึกษาที่น่าสนใจในเรื่องนี้คือ ปัญหาโครงการสร้างเขื่อนไซยะบุรี ในประเทศลาวที่มี 4 บริษัทจากไทยร่วมลงทุนและธนาคารไทย 6 แห่งปล่อยสินเชื่อ โดยไม่มีสถาบันการเงินรายใดของไทยลงนามรับหลักกึ่งเคเวเตอร์ หรือชุดมาตรฐานการปล่อยสินเชื่อโครงการขนาดใหญ่ ซึ่งมีไว้เพื่อประเมินความเสี่ยงต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น กรณีดังกล่าวส่งผลให้ธนาคารเกิดความเสี่ยงที่จะไม่ได้รับเงินกู้คืน ความเสี่ยงทางกฎหมาย ความเสี่ยงจากประเทศสมาชิกคณะกรรมาธิการแม่น้ำโขง (Mekong River Commission: MRC) ที่มีสิทธิเสนอให้ชะลอการก่อสร้างได้ตามข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืนของกลุ่มน้ำโขง ซึ่งหากธนาคารพาณิชย์ไทยมีการรับหลักการอีเคเวเตอร์ จะทำให้มองเห็นความเสี่ยงของปัญหาได้รวดเร็วมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ได้มีนักวิจัยได้ให้ข้อเสนอว่าธนาคารควรพิจารณาประเด็นผลกระทบด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมในการพิจารณาสินเชื่อโครงการใหญ่ เนื่องจาก 1) การจัดการความเสี่ยงด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์และการปล่อยสินเชื่อจะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางการเงินของธนาคาร และ 2) การจัดการความเสี่ยงดังกล่าวจะสร้างโอกาสใหม่ ๆ ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินที่สร้างประโยชน์ทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะช่วยให้ธนาคารสามารถแข่งขันได้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้ธนาคารมองเห็นฐานลูกค้าและโอกาสทางธุรกิจใหม่ และช่วยเพิ่มความไว้วางใจที่สังคมมีต่อธนาคารได้ (บริษัท ป่าสาละ, 2557 ; ไทยพับลิก้า, 2558)

2) การปล่อยสินเชื่อลูกค้ารายย่อยอย่างรับผิดชอบ (responsible retail lending)

สำหรับการพิจารณาให้สินเชื่อรายย่อยของธนาคารพาณิชย์ไทย พบว่าแม้ปัจจุบันประเทศไทยจะมีกลไกเชิงสถาบันที่คุ้มครองผู้บริโภคหลายหน่วยงาน เช่น สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) หรือธนาคารแห่งประเทศไทย แต่โดยรวมกลไกการคุ้มครองผู้บริโภคทางการเงินในไทยยังด้อยกว่ามาตรฐานสากลในบางมิติ เช่น เมื่อเปรียบเทียบกับธรรมเนียมปฏิบัติอันเป็นเลิศด้านการคุ้มครองผู้บริโภคและความรู้เรื่องทางการเงินของธนาคารโลก พบว่าธนาคารพาณิชย์ไทยยังไม่คำนวณราคาจริงที่ลูกค้าต้องจ่ายเฉลี่ยรายปี (Annual Percentage Rate: APR) ไม่มีการมอบระยะเวลาที่ลูกค้ารายย่อยสามารถเปลี่ยนใจยกเลิกบริการทางการเงินได้โดยไม่ต้องเสียค่าปรับใด ๆ (cooling-off period) และใบสมัครสินเชื่อยังไม่มีมาตรฐานที่ทุกธนาคารใช้ร่วมกัน ซึ่งเป็นการเปิดช่องทางให้ธนาคารหลายแห่งไม่แจกแจงการคำนวณอัตราดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมที่เกี่ยวข้อง ช่องว่างเหล่านี้ได้ส่งผลให้การเปิดเผยเงื่อนไขการให้บริการของธนาคารพาณิชย์ไทยยังมีความลักลั่นและแตกต่างกันค่อนข้างมาก

นอกจากนี้ จากการศึกษาสถิติการร้องเรียนมายังศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน (ศคง.) พบว่า ประเด็นที่มีผู้ร้องเรียนสูงสุดคือ เรื่องบัตรเครดิต สินเชื่อส่วนบุคคล สินเชื่อพาณิชย์ และสินเชื่อเช่าซื้อ โดยประเด็นที่มีผู้ร้องเรียนมากที่สุด ได้แก่ การร้องขอความช่วยเหลือเรื่องการปรับโครงสร้างหนี้ ข้อเสนอเกี่ยวกับการคำนวณดอกเบี้ยสินเชื่อ ข้อร้องเรียนว่าสถาบันการเงินคิดค่าธรรมเนียมและค่าปรับฐานผ่อนจ่ายอย่างไม่เป็นธรรม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงปัญหาหนี้สินเกินตัว และการขาดความรู้เกี่ยวกับการจัดการหนี้ ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์โดยรวมของสัดส่วนหนี้ครัวเรือนในประเทศที่มีการปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยประเทศไทยถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีสัดส่วนหนี้ครัวเรือนสูงสุดในเอเชีย

ซึ่งจากสถิติและสถานการณ์ภายในประเทศเหล่านี้สะท้อนว่าธนาคารพาณิชย์ไทยน่าจะสามารถ เก็บเกี่ยวประโยชน์ทางธุรกิจได้จากการปรับปรุงวิธีการปล่อยสินเชื่อแก่ลูกค้ารายย่อย โดยเฉพาะการออกแบบ ผลิตภัณฑ์ที่สร้างแรงจูงใจให้ลูกค้าออมเงินและลดภาระหนี้ และการผนวกแผนงานการให้การศึกษาหรือ ความรู้เรื่องทางการเงิน (Financial Literacy) เข้าไปในการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ทางการเงินแก่ประชาชน (บริษัท ป่าสาละ, 2557 ; สถณี อาชวานันทกุล, 2558)

3) การขยายการเข้าถึงบริการทางการเงินในระบบ

การเข้าถึงบริการทางการเงิน พบว่าปัจจุบันคนไทยมีอัตราการเข้าถึงบริการทางการเงินในระบบ ค่อนข้างสูง โดยเข้าถึงบริการเงินฝากมากกว่าสินเชื่ออย่างมีนัยสำคัญ แต่โดยรวมธนาคารพาณิชย์ไทย ยังไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้มีรายได้น้อยทั้งในตัวเมืองและชนบท โดยปล่อยให้กลุ่มดังกล่าวเป็นพื้นที่ของ ธนาคารเฉพาะกิจของรัฐ จากพฤติกรรมทางการเงินของคนไทยประกอบกับสถานการณ์ในตลาดสินเชื่อ ปัจจุบันพบว่าตลาดยังเปิดกว้างอยู่มากสำหรับสถาบันการเงิน โดยเฉพาะตลาดสินเชื่อสำหรับผู้ที่มีรายได้น้อยกว่า 12,000 บาทต่อเดือน ในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 15 ถึง 28 ต่อปี โดยต้นแบบธุรกิจที่น่าสนใจในการเจาะ ตลาดกลุ่มนี้ ได้แก่ การจับมือกับองค์กรการเงินฐานรากให้ทำหน้าที่เป็น “ตัวแทนการปล่อยกู้และติดตามหนี้” แทนธนาคาร และการธนาคารผ่านมือถือที่สามารถแปลงเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-money) ให้เป็นเงินสดได้ตามต้องการ แนวความคิด “ธนาคารที่ยั่งยืน” จึงเป็นเรื่องที่นายธนาคารในประเทศไทยควรจับตามอง เพราะเป็นทั้งโอกาสทางธุรกิจในการสร้างผลกำไร และยังสามารถสร้างผลตอบแทนให้กับสังคมอย่างเป็นรูปธรรม ผ่านความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในการสรรค์สร้างนวัตกรรมทางการเงินและการธนาคาร (บริษัท ป่าสาละ, 2557)

โครงการตัวอย่างในการมุ่งสู่การธนาคารเพื่อความยั่งยืน กรณีธนาคารแห่งประเทศไทย

การบรรลุเป้าหมายความยั่งยืน จำเป็นต้องมีกลไกและการมีเป้าหมายของการพัฒนาในระยะยาว ที่ถูกต้อง ธนาคารแห่งประเทศไทยในฐานะหน่วยงานกำกับดูแลธนาคารพาณิชย์โดยตรง จึงได้มีการสนับสนุน การพัฒนาทิศทางของภาคการเงินการธนาคารเพื่อมุ่งสู่การธนาคารเพื่อความยั่งยืนในหลายมิติ โดยผ่านการดำเนินโครงการต่าง ๆ ดังนี้ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2561ค)

**มิติที่ 1 การยกระดับกฎเกณฑ์กำกับดูแลเพื่อเพิ่มความรับผิดชอบของสถาบันการเงิน ได้แก่
มาตรการการดูแลสินเชื่อบัตรเครดิตและสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ**

มาตรการการดูแลสินเชื่อบัตรเครดิตและสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ เป็นการปรับปรุงแนวทางการกำกับดูแลสินเชื่อบัตรเครดิตและสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับของธนาคารแห่งประเทศไทย โดยเป็นแนวทางในการช่วยดูแลการก่อหนี้สินของภาคครัวเรือนให้มีความเหมาะสม เนื่องจากประชาชนเข้าถึงสินเชื่อประเภทดังกล่าวได้ง่าย และเป็นสินเชื่อที่ไม่มีหลักประกัน และเพื่อป้องกันไม่ให้ประชาชนมีการก่อหนี้จนเกินตัว หรือเกินกำลังความสามารถในการจ่ายชำระหนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงได้มีการกำหนดแนวทางให้สถาบันการเงินเสนอผลิตภัณฑ์ทางการเงินอย่างรับผิดชอบต่อผู้บริโภค มาตรการการดูแลสินเชื่อบัตรเครดิตและสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับจึงเป็นมาตรการสำคัญในการดูแลการก่อหนี้ของภาคครัวเรือนไทยจากปัญหาการก่อหนี้สินจากสินเชื่อบัตรเครดิตและสินเชื่อส่วนบุคคล ซึ่งเป็นการช่วยลดความเปราะบางของภาคครัวเรือนของประเทศ และเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคการเงินและเศรษฐกิจไทยในระยะยาวให้เติบโตอย่างยั่งยืน (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2560)

การยกระดับกฎเกณฑ์การดูแลให้บริการทางการเงินแก่ผู้รับบริการอย่างเป็นธรรม

การได้รับบริการทางการเงินอย่างเป็นธรรมเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนผู้ใช้บริการทางการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงให้ความสำคัญและส่งเสริมให้ผู้บริการทางการเงินให้บริการแก่ลูกค้าอย่างเป็นธรรม โดยการกำหนดเกณฑ์ให้ผู้ให้บริการยกระดับการบริหารจัดการด้านการให้บริการลูกค้าอย่างเป็นธรรม (Market conduct) ประกอบด้วย การให้ผู้ให้บริการยกระดับงานที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการแก่ลูกค้าทั้งหมด 9 ระบบ และการให้ผู้ให้บริการเปิดเผยข้อมูลแก่ลูกค้าเพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หรือใช้บริการ ซึ่งการผลักดันให้ระบบการเงินไทยมีสภาพแวดล้อมที่จะเอื้อให้สถาบันการเงินให้บริการอย่างรับผิดชอบต่อและเป็นธรรม และประชาชนผู้ใช้บริการเข้าใจสิทธิได้รับความคุ้มครอง รวมทั้งสามารถเลือกใช้บริการได้ตรงกับความต้องการของตน นับเป็นส่วนสำคัญในการสนับสนุนให้ผู้ให้บริการสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างยั่งยืน (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2561จ)

การยกระดับธรรมาภิบาลของผู้บริหารของสถาบันการเงิน

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้มีการปรับปรุงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับธรรมาภิบาลของสถาบันการเงิน โดยเน้นในเรื่องการยกระดับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการและผู้บริหารระดับสูง การมีกลไกสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการและผู้บริหารอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นอิสระ และการส่งเสริมให้มีพฤติกรรมและวัฒนธรรมองค์กรที่คำนึงถึงความเสี่ยง ความเป็นธรรม และความโปร่งใส ซึ่งการยกระดับธรรมาภิบาลของสถาบันการเงินและการดูแลให้สถาบันการเงินมีการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดี จะส่งผลทำให้สถาบันการเงินสามารถบริหารความเสี่ยงและคำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียได้อย่างครอบคลุม ซึ่งเป็นการทำหน้าที่ได้ตามความคาดหวังของประชาชน และตอบสนองต่อสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างคุณค่าให้สถาบันการเงินอย่างเหมาะสมในระยะยาว ตลอดจนสนับสนุนการเติบโตของเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2561ฉ)

การยกกรอบจรรยาบรรณในการประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์

การปรับปรุงจรรยาบรรณของธนาคารพาณิชย์ (Banking Industry Code of Conduct) ภายใต้แนวคิดจรรยาบรรณธนาคารพาณิชย์ พัฒนาเศรษฐกิจสู่ความยั่งยืน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์สมาชิกสมาคมธนาคารไทยนำไปกำหนดเป็นมาตรฐานในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินธุรกิจให้ไปทิศทางเดียวกัน โดยจรรยาบรรณของธนาคารพาณิชย์จะมุ่งเน้นให้ธนาคารพาณิชย์ประกอบธุรกิจอย่างมีจรรยาบรรณด้วยความซื่อสัตย์สุจริต การดำเนินจะต้องมีความสมดุลระหว่างผลประโยชน์ของลูกค้ายรวมถึงยึดหลักการของการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนโดยคำนึงถึงสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยจรรยาบรรณของธนาคารพาณิชย์จะประกอบด้วย 9 ข้อ ได้แก่ จรรยาบรรณด้านการประกอบธุรกิจ บทบาทของกรรมการและผู้บริหาร มาตรฐานการให้บริการ พนักงานและสภาพแวดล้อมในการทำงาน ความรับผิดชอบต่อลูกค้า ความขัดแย้งทางผลประโยชน์ การจัดการข้อมูล การกำกับดูแลโดยรวม และการแข่งขันทางการค้าและการระงับข้อพิพาท ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมและธำรงไว้ซึ่งเกียรติคุณและความน่าเชื่อถือของธนาคารพาณิชย์ การอำนวยความสะดวกต่อลูกค้าและประชาชนส่วนรวม และส่งเสริมให้เศรษฐกิจของประเทศเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน (สมาคมธนาคารไทย, 2561)

มิตินี้ 2 การจัดตั้งโครงการแก้ไขปัญหานี้ส้นส่วนบุคคลที่ไม่มีหลักประกัน หรือ คลินิกแก้หนี้

โครงการคลินิกแก้หนี้

โครงการคลินิกแก้หนี้ หรือโครงการแก้ไขปัญหานี้ส้นส่วนบุคคลที่ไม่มีหลักประกัน เป็นความร่วมมือระหว่างธนาคารแห่งประเทศไทย สมาคมธนาคารไทย สมาคมธนาคารนานาชาติ และบริษัท บริหารสินทรัพย์ สุขุมวิท จำกัด (SAM) ในการแก้ไขปัญหานี้ส้นให้กับลูกหนี้ที่สุจริตและมีความตั้งใจที่จะปลดภาระหนี้สินเพื่อเริ่มต้นชีวิตใหม่ โดยการจัดตั้งคลินิกแก้หนี้ให้เป็นหน่วยงานกลางในการดำเนินการแก้ไขปัญหานี้ส้นแทนเจ้าหนี้ที่เป็นสถาบันการเงินและผู้ประกอบการทางการเงินทุกรายของลูกหนี้อย่างครบวงจร ภายใต้เกณฑ์และกรอบกฎหมายที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน คลินิกแก้หนี้จึงเป็นช่องทางที่ช่วยประชาชนในการแก้ไขปัญหานี้ส้นส่วนบุคคลที่ไม่มีหลักประกันซึ่งเป็นหนี้ค้างชำระอยู่กับธนาคารพาณิชย์หลายแห่งให้สามารถแก้ไขปัญหานี้ส้นได้อย่างเบ็ดเสร็จและมีประสิทธิภาพ ควบคู่กับการให้ความรู้ทางการเงินและสร้างเสริมวินัยแก่ประชาชนให้มีการวางแผนและบริหารการเงินที่ดี (รายละเอียดโครงการคลินิกแก้หนี้, ม.ป.ป)

มิตินี้ 3 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานกลางในภาคการเงินเพื่อช่วยให้ประชาชนเข้าถึงบริการทางการเงินได้เพิ่มขึ้น และการเตรียมเศรษฐกิจไทยให้พร้อมกับการเข้าสู่ยุคดิจิทัล

ระบบพร้อมเพย์

ระบบพร้อมเพย์ (PromptPay) เป็นความร่วมมือระหว่างธนาคารแห่งประเทศไทย กระทรวงการคลัง และสมาคมธนาคารไทยในการพัฒนาระบบการชำระเงินกลางของประเทศให้สามารถรองรับการโอนเงินระหว่างสถาบันการเงินได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และปลอดภัย โดยใช้เลขประจำตัวประชาชน หมายเลขโทรศัพท์เคลื่อนที่ หมายเลขกระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Wallet ID) เลขที่บัญชีธนาคาร หรือที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail address) ในการระบุผู้รับโอนที่ได้ลงทะเบียนไว้กับสถาบันการเงิน รวมถึงรองรับการรับชำระเงินของร้านค้า และธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-Commerce) ด้วยต้นทุนที่ต่ำลงและเป็นช่องทางในการจ่ายเงินสวัสดิการจากภาครัฐสู่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้ระบบ

พร้อมเพ็ญจะมีระบบจัดเก็บและป้องกันการเข้าถึงข้อมูลที่เข้มงวด และยังมีระบบรักษาความปลอดภัยของแต่ละธนาคารคอยดูแล บริการพร้อมเพ็ญจึงเป็นการเพิ่มทางเลือกและความสะดวกในการเข้าถึงบริการทางการเงินแก่ประชาชน นอกจากนี้ยังเป็นการสนับสนุนการลดใช้เงินในทุกภาคส่วน และลดต้นทุนการบริหารจัดการธนบัตรของประเทศ ซึ่งระบบดังกล่าวจะเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจดำเนินไปได้ อย่างคล่องตัว รวมถึงช่วยเพิ่มศักยภาพการแข่งขันทางธุรกิจของประเทศ (โครงการที่ 1 ระบบรับและโอนเงินพร้อมเพ็ญ, ม.ป.ป.)

บัญชีเงินฝากพื้นฐาน

การเปิดให้บริการบัญชีเงินฝากพื้นฐานเพื่อการเข้าถึงบริการทางการเงินขั้นพื้นฐาน หรือบัญชีเงินฝากพื้นฐาน (Basic Banking Account) เป็นความร่วมมือระหว่างธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารพาณิชย์ สมาชิกสมาคมธนาคารไทย 14 แห่ง ธนาคารออมสิน และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้มีรายได้น้อยและผู้สูงอายุ สามารถเข้าถึงและใช้บริการทางการเงินในระบบได้อย่างสะดวกในต้นทุนที่ต่ำลง อันเป็นการเพิ่มโอกาสการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน และเป็นจุดเริ่มต้นที่ประชาชนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับการบริหารเงินขั้นพื้นฐาน และสามารถต่อยอดไปใช้บริการผลิตภัณฑ์ทางการเงินอื่น ๆ ตลอดจนส่งเสริมทัศนคติในการออมของประชาชน ภายใต้แนวคิดการส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินทุกภาคส่วน เพื่อสนับสนุนให้เศรษฐกิจเติบโตอย่างยั่งยืน และทั่วถึง (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2561ข)

ระบบบริจาคอิเล็กทรอนิกส์

ระบบบริจาคอิเล็กทรอนิกส์ (e-Donation) เป็นความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงิน บริษัท เนชั่นแนล ไอทีเอ็มเอ็กซ์ กรมสรรพากร และธนาคารแห่งประเทศไทย ในการพัฒนาระบบรองรับการบริจาคเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับการบริจาคให้แก่หน่วยรับบริจาคตามเกณฑ์ของกรมสรรพากร เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้การบริจาคเงินเป็นไปอย่างถูกต้อง รวดเร็ว ตรงผู้รับ และสามารถนำไปลดหย่อนภาษีได้ โดยไม่ต้องส่งหลักฐานการบริจาคประกอบการพิจารณาคืนภาษี ซึ่งเป็นกลไกในการช่วยให้การบริจาคเงินมีประสิทธิภาพและมีความโปร่งใส อันเป็นการช่วยสร้างความยั่งยืนให้กับสังคมไทย (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2561ข)

ภาพ โครงการตัวอย่างมุ่งสู่การธนาคารเพื่อความยั่งยืน (Sustainable Banking)

ที่มา: โครงการตัวอย่างมุ่งสู่การธนาคารเพื่อความยั่งยืน (Sustainable Banking). โดย ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2561ง, <https://www.facebook.com/bankofthailandofficial/photos/a.280178205664947/682359362113494/?type=3&theater>

บทสรุปและความเห็นของผู้ศึกษา

เมื่อแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาเชิงคุณภาพ การคำนึงถึงผลกระทบในระยะยาว และประโยชน์แก่สาธารณชนในภาพรวม โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ความเสมอภาคและเป็นธรรม ตลอดจนการรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรและระบบนิเวศ เริ่มเข้ามามีบทบาทอย่างมากในกระแสการพัฒนาประเทศในหลาย ๆ ด้านของสังคมโลก ทั้งมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายความยั่งยืนจึงเป็นหน้าที่ของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

ทั้งนี้ เมื่อสถาบันการเงินผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ยั่งยืน ในฐานะตัวกลางทางการเงินซึ่งทำหน้าที่ในการจัดสรรทรัพยากรทางการเงินระบบเศรษฐกิจ ได้มีการนำหลักเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนมาผนวกกับการธนาคารที่เรียกว่า “การธนาคารเพื่อความยั่งยืน” (Sustainable Banking) ซึ่งเป็นการดำเนินธุรกิจโดยคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล ผ่านการให้สินเชื่อ

ที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสังคม และสิ่งแวดล้อม การให้ความรู้และการบริการทางการเงินอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม การดำเนินธุรกิจโดยไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้ที่ทุจริตหรือคอร์รัปชัน และการส่งเสริมบริการทางการเงินแก่ธุรกิจที่มีธรรมาภิบาลที่ดี ซึ่งการนำหลักคิดเรื่องความยั่งยืนมาประยุกต์ใช้ในภาคการเงิน การธนาคารจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่สถาบันการเงินและสังคมในหลายมิติ อาทิ การลดความเสี่ยงและเพิ่มโอกาสในการประกอบธุรกิจ การสร้างภาพลักษณ์ที่ดี การเสริมสร้างความเชื่อมั่นแก่นักลงทุนและประชาชน อีกทั้งยังเป็นการช่วยแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างของประเทศในด้านการรักษาความสามารถในการแข่งขันและสร้างความเป็นอยู่ที่ดีอย่างยั่งยืนให้กับคนไทยในระยะยาว นอกจากนี้ยังช่วยให้สถาบันการเงินสามารถทำหน้าที่ส่งผ่านการพัฒนาที่ยั่งยืนไปยังภาคธุรกิจอีกด้วย อันส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงให้กับสังคมในวงกว้าง และเป็นการช่วยสร้างความเติบโตของเศรษฐกิจให้กับประเทศโดยรวมได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว

โดยปัจจุบันสถาบันการเงินไทยได้มีการดำเนินการเรื่องการธนาคารที่ยั่งยืนแล้วในบางส่วน แต่ก็ยังนับว่าแนวคิดและวิถีปฏิบัติของการธนาคารที่ยั่งยืนยังเป็นเรื่องใหม่ในประเทศไทย ดังนั้นผู้บริหารสถาบันการเงินจะต้องให้ความสำคัญและมีการผลักดันตามแนวคิดและวิถีปฏิบัติดังกล่าวอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม เพราะนอกจากการธนาคารที่ยั่งยืนจะเป็นทั้งโอกาสทางธุรกิจในการสร้างผลกำไรแล้วยังสามารถสร้างผลตอบแทนให้กับสังคมผ่านความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการเงินและการธนาคารอีกด้วย ทั้งนี้ สถาบันการเงินนับเป็นส่วนหนึ่งของภาคเอกชนเท่านั้นในการผลักดันเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งอาจจะไม่เพียงพอ ฉะนั้น ทุกภาคส่วนในสังคมจึงควรร่วมกันตระหนักและผลักดันเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างจริงจัง เพื่อร่วมกันเปลี่ยนแปลงสังคมไทยให้สามารถพัฒนาและก้าวไปข้างหน้าได้อย่างยั่งยืนต่อไป

จัดทำโดย

นางสาวพิมพ์ธัญญา ช้องเสนาะ

กลุ่มงานบริการวิชาการ 2 สำนักวิชาการ

โทร. 0 2244 2071

โทรสาร 0 2244 2058

E-mail : sapagroup2@gmail.com

บรรณานุกรม

- กฤษฎา หิรัญสี. (2560). ก้าวแรก “แนวคิดการธนาคารที่ยั่งยืน”. สืบค้น 15 สิงหาคม 2561 จาก https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/DocLib_/Article_12Jul2017.pdf
- โครงการที่ 1 ระบบรับและโอนเงินพร้อมเพย์. (ม.ป.ป.). สืบค้น 15 สิงหาคม 2561 จาก <http://www.epayment.go.th/home/app/project-1>
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2557). ไขความหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน. สืบค้น 15 สิงหาคม 2561 จาก https://www.set.or.th/yfs/main/download/YFS2018_ExamReading02.pdf
- ไทยพับลิก้า. (2558). งานวิจัยธนาคารที่ยั่งยืน ต้อง “ปล่อยสินเชื่ออย่างรับผิดชอบ” บทเรียนจากไชยะบุรี แบงก์ไทยยังระบุงูเงินไขไม่ชัดเจน ปชช. ไม่มีความรู้ทางการเงิน ไม่เข้าระบบ ไม่ออม ไม่ทำบัญชี. สืบค้น 19 สิงหาคม 2561 จาก <https://thaipublica.org/2015/03/business-case-for-sustainable-banking-in-thailand/>
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2560). ข่าว ธพท. ฉบับที่ 36/2560 เรื่อง มาตรการการดูแลสินเชื่อบัตรเครดิต และสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ. สืบค้น 28 กรกฎาคม 2560 จาก <https://www.bot.or.th/Thai/PressandSpeeches/Press/News2560/n3660t>
- _____. (2561ก). การธนาคารเพื่อความยั่งยืน SUSTAINBLE BANKING. สืบค้น 15 สิงหาคม 2561 จาก <https://www.bot.or.th/Thai/ConsumerInfo/Documents/SustainableBanking23Jul2018.pdf>
- _____. (2561ข). ข่าว ธพท. ฉบับที่ 46/2561 เรื่อง การให้บริการบัญชีเงินฝากพื้นฐาน (Basic Banking Account). สืบค้น 25 กรกฎาคม 2561 จาก <https://www.bot.or.th/Thai/PressandSpeeches/Press/News2561/n4661t.pdf>
- _____. (2561ค). คำกล่าวเปิดงาน Bangkok Sustainable Banking Forum 2018. สืบค้น 17 สิงหาคม 2561 จาก <https://www.bot.or.th/Thai/PressandSpeeches/Speeches/Pages/default.aspx>
- _____. (2561ง). โครงการตัวอย่างมุ่งสู่การธนาคารเพื่อความยั่งยืน (Sustainable Banking). สืบค้น 15 สิงหาคม 2561 จาก <https://www.facebook.com/bankofthailandofficial/photos/a.280178205664947/682359362113494/?type=3&theater>
- _____. (2561จ). ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ สกส. 1/2561 เรื่อง การบริหารจัดการด้านการให้บริการ แก่ลูกค้าอย่างเป็นธรรม (Market conduct). สืบค้น 20 สิงหาคม 2561. จาก <https://www.bot.or.th/Thai/FIPCS/Documents/FPG/2561/ThaiPDF/25610034.pdf>
- _____. (2561ฉ). ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ สนส. 10/2561 เรื่อง ธรรมาภิบาลของสถาบันการเงิน. สืบค้น 20 สิงหาคม 2561. จาก <https://www.bot.or.th/Thai/FIPCS/Documents/FPG/2561/ThaiPDF/25610157.pdf>
- _____. (2561ช). Sustainable Banking The World Wins, We All Win. BOT พระสยาม MAGAZINE, กรกฎาคม-สิงหาคม 2561(4), 18-19.

- บริษัท ป่าสาละ จำกัด. (2557). เหตุผลทางธุรกิจของ “ธนาคารที่ยั่งยืน” ในไทย และการจัดตั้ง “เครือข่ายการธนาคารที่ยั่งยืนแห่งประเทศไทย”. สืบค้น 15 สิงหาคม 2561 จาก http://www.salforest.com/knowledge/slide_sbt
- _____. (2558). เหตุผลทางธุรกิจของ “ธนาคารที่ยั่งยืน” ในไทย. สืบค้น 17 สิงหาคม 2561 จาก http://www.salforest.com/knowledge/exec_sustainable_banking
- _____. (2559). ธนาคารที่ยั่งยืนคืออะไร. สืบค้น 17 สิงหาคม 2561 จาก <https://www.facebook.com/SustainableBankingThailand/photos/a.362446380768183/382600575419430/?type=3&theater>
- _____. (ม.ป.ป.). ธนาคารที่ยั่งยืนในประเทศไทย Sustainable Banking Thailand. สืบค้น 17 สิงหาคม 2561 จาก <http://www.salforest.com/products-services/talks-seminar/other-events/sustainable-banking-thailand>
- เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน... เพื่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่ดี. (2559). สืบค้น 19 สิงหาคม 2561 จาก <http://www.pcd.go.th/file/SDGs.pdf>
- เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) (พ.ศ. 2559-2573). (2560). สืบค้น 15 สิงหาคม 2560 จาก <http://bps.sueksa.go.th/wp-content/uploads/2017/07/A6.-SDG-เป้าหมายที่-4-เป้าประสงค์-ตัวชี้วัดของไทย2.7.60.pdf>
- รายละเอียดโครงการคลินิกแก้หนี้. (ม.ป.ป.). สืบค้น 15 สิงหาคม 2561 จาก <http://www.debtclinicbysam.com/รายละเอียดโครงการคลินิกแก้หนี้>
- สมาคมธนาคารไทย.(2560). จรรยาบรรณธนาคารพาณิชย์พัฒนาเศรษฐกิจสู่ความยั่งยืน. สืบค้น 20 สิงหาคม 2561 จาก https://www.bot.or.th/Thai/AboutBOT/Activities/Documents/Ethics_Commercial Bank.pdf
- สฤณี อาชวานันทกุล. (2558). สรุป ‘เหตุผลทางธุรกิจ’ ของวิถี ‘ธนาคารที่ยั่งยืน’. สืบค้น 15 สิงหาคม 2561 จาก <http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/634021>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2546). การพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทไทย. สืบค้น 15 สิงหาคม 2561 จาก http://www.nesdb.go.th/download/article/article_20150813133735.pdf
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals; SDGs). สืบค้น 14 สิงหาคม 2561 จาก <http://osthailand.nic.go.th/หน้าแรก/118-sdgs/260-เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน-sustainable-development-goals-sdgs.html>